

How God became King
Getting to the Heart of the Gospels
Tom Wright
London: SPCK Publishing 2012
256 sider

Anmeldt af **Peter V. Legarth**

Det kunne være interessant at lave en statistisk undersøgelse af, hvilke bibeltekster der vælges som basis for forkyndelsen, når der er frit valg. Jeg gætter på, at Paulus kommer ind på en suveræn førsteplads. Og yndlingsteksterne er her givetvis Rom og Gal foruden Ef. Hvis valget skulle falde på en evangelie-tekst, er der sandsynligvis tale om et uddrag fra beretningerne om Jesu død og opstandelse.

Helt anderledes forholder det sig med valget i de to tekstrækker, der er gældende i den danske folkekirke. Her bliver der prædiktet udelukkende på grundlag af tekster, der omhandler Jesu liv, og i mange tilfælde er det formodentlig tekster, som præsterne ikke selv ville have valgt, hvis de havde mulighed for det. Vi har en påfaldende forlegenhed over tekster om Jesu liv og færd. Den samme forlegenhed kommer til udtryk i de oldkirkelige trosbekendelser, der omtaler Jesu fødsel og derefter Jesu død, men ikke Jesu liv. Derfor fortæller de heller ikke om Jesu proklamation af Guds Rige.

Men forlegenhed forekommer ikke hos de fire evangelister. De har meget at fortælle om Jesu liv; Jesu liv var åbenbart vigtig

for dem. Hvad er det, evangelierne vil fortælle? Hvad er det, vi har oversat i vores teologiske og kirkelige tradition?

Tom Wright (TW) har givet sig selv den opgave at besvare disse spørgsmål, og det er der kommet en spændende bog ud af. Den har den sigende titel: "How God became King", og dermed er tonen slået an. Først en sidebemærkning. Det er forvirrende, at han i nogle fremstillinger bærer navnet N.T. Wright, for eksempel i den amerikanske udgave af *How God became King*, mens han i andre sammenhænge kalder sig Tom Wright, for eksempel i den britiske udgave af samme bog. Det er noget rod!

I den første del af bogen introducerer TW problemstillingen. Han reserverer sig over for dem, der vil betone Jesu død uden inddragelse af Jesu liv, men han lægger også afstand til en liberal reduktionisme, der tolker Jesus som en revolutionær eller en apokalyptisk profet uden hensyntagen til Jesu død og opstandelse. TW's projekt er at læse evangelierne på en sådan måde, er fokus er rettet både imod Jesu liv og Jesu død. Eller sagt på en anden måde: både Guds Rige og Jesu kors. Ikke et kors uden

Guds Rige. Ikke et Guds Rige uden et kors. Opgaven er med andre ord at finde den røde tråd, der forener Guds Rige og korset, og TW finder denne røde tråd i proklamationen: “God really has become king – in and through Jesus” (s. 37).

I bogens anden del benytter TW et billede: Der lyder musik fra de fire evangelier, og denne musik kommer fra fire højtalere. TW gennemgår den lyd, der kommer fra de enkelte højtalere.

Den første højtaler: Evangelisterne ser Jesu historie som opfyldelsen af Israels historie. TW gennemgår de fire evangelier, og han finder i dem alle det samme mønster: Israels historie når i Jesus sit klimaks. Med Jesus er tidspunktet kommet, da Israel kan vende tilbage fra eksilet. Guds mål med Israel var at velsigne og forløse hele verden gennem Israel. Denne opgave svigtede Israel, men den bliver opfyldt i Jesus. Det er forklaringen på Jesu sidste ord i Johannes-evangeliet: “Det er fuldbragt”.

Den anden højtaler: Evangelisterne er fælles om den opfattelse, at når de fortæller beretningen om Jesus, fortæller de beretningen om, hvorledes Israels Gud vender tilbage til sit folk, som han havde lovet. Det er utilstrækkeligt at sige, at Jesus er Gud. Pointen er: hvilken Gud? Evangelierne svarer, at det er Israels Gud (s. 84). Det er den Gud, der sluttede pagt med Abraham. Israel vendte sig bort fra Gud, og Gud måtte forlade sit folk og lade det gå i eksil (s. 89). Men profeternes løfte var, at Gud ville vende tilbage. At dette løfte er gået i opfyldelse gennem Jesus, er anliggendet i alle fire evangelier: “the story of Jesus as the story of Israel’s God returning at last” (s. 95).

Den tredje højtaler: Evangelisterne fortæller, at der med Jesus er indledt en ny æra, en ny verden, og det er den verden, de kristne menigheder tilhører. “Because the gospels are the foundational charter for the

church’s life, they must be stories primarily about Jesus” (s. 119).

Den fjerde højtaler: De fire evangelister fortæller om Guds Rige i dette riges sammenstød med kejserens rige. Vi finder i alle fire evangelier “a telling of the story of Jesus as the clash between the kingdom of God and the kingdom of the world” (s. 138). Det vil med andre ord sige, at vi har en politisk teologi i evangelierne (s. 140). TW giver i den sammenhæng udtryk for, at Jesu ord om kejseren og om Gud (Matt 22,21: ἀπόδοτε οὖν τὰ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ) ikke skal forstås som et udsagn om to adskilte riger (kirke og stat). TW gengiver Jesus-ordet med følgende ordvalg: “So you’d better pay Caesar back in his own coin - and pay God back in his own coin!” (s. 149) svarende til udsagnet i 1 Makk 2,68: *Lad gengældelsen ramme hedningerne*. Ifølge TW kan gengældelse til kejseren i det nye rige i nogle tilfælde bestå i konfrontation og i andre tilfælde i samarbejde.

Tredje del er helliget en sammentænkning af Guds Rige og korset. TW indleder med en betoning af, at de første kristne proklamerede, at Gud er blevet konge i himlen og på jorden. Gud har ‘allerede’ tiltrådt sit kongeherre-dømme, men der er fortsat et ‘endnu ikke’. Med andre ord lever de troende “between Jesus’ accomplishment of the reign of God and its full implementation” (s. 162). At dette rige allerede er nutid slår igennem for eksempel i “the social, cultural, political and even cosmic eschatology of Matthew” (s. 162). Guds kongeherre-dømme ytrer sig ifølge TW ikke alene i en religiøs sfære, men den kommer til udtryk i den konkrete virkelighed, i et teokrati.

TW genoptager billedet med musikken fra de fire evangelier, en musik, der kommer fra fire højtalere. Pointen er, at der fra alle fire højtalere lyder en musik, hvor Guds Rige og korset er forenet.

For det første: Evangelisterne ser Jesu historie som opfyldelsen af Israels historie. Det er i den forbindelse vigtigt at forstå, at det er en opfyldelse gennem lidelse og kors. Det er en lidelse, der baner vej for Guds sejr, Guds Rige.

For det andet: Når evangelisterne fortæller beretningen om Jesus, fortæller de beretningen om, hvorledes Israels Gud vender tilbage til sit folk, som han havde lovet. JHWH kommer til sit folk gennem kors og lidelse. Herrens arm bliver åbenbart gennem Herrens lidende Tjener (Es 53). Gud kommer som et menneske, et lidende menneske, og som menneske er han repræsentant for Israel. "The humanity is the humanity of Israel, the divinity is the divinity of Israel's God" (s. 196).

For det tredje: Evangelisterne fortæller, at der med Jesus er indledt en ny æra, en ny verden, og det er den verden, de kristne menigheder tilhører. I centrum står riget og korset. Det gør det også på den måde, at korset vil være en virkelighed for Jesu efterfølgere. Kirken består derfor af "suffering kingdom-bringers, suffering kingdom-sharers" (s. 202).

For det fjerde: De fire evangelister fortæller om Guds Rige i dette riges sammenstød med kejserens rige. Jesus døde på korset og vandt over verdens magter. Korset bevidner sejren. Men uden korset ville Satans kræfter stadig være ved magt.

TW giver efterfølgende en række eksempler på, at der for evangelisterne aldrig var tale om et budskab om riget uden et budskab om et kors. (1) Jesus bliver i dåben udråbt som konge (Sl 2); han skal oprette riget, men Jesus gør det gennem et kors. (2) Korsinskriftionen markerer, at Jesus dør som kongen. (3) Det er gennem lidelse, at Guds Rige er kommet med kraft (Mark 9,1). Zebedæus-sønnerne vil sidde på Jesu højre og venstre side i Guds Rige, men det blev

to forbrydere, der kom til at være på Jesu side på Golgata (s. 227). (4) Guds Rige er den nye verden, den nye skabelse, og dette kommer slående til udtryk i et samspil mellem LXX Gen 2,2 og Joh 19,30. Gud *sluttede* sit værk og hvilede den syvende dag. Gud *sluttede* sit værk på Jesu kors, men Jesus blev oprejst den første dag i ugen, og det var begyndelsen til en ny skabelse (s. 232). (5) Templet var det sted, hvor himmel og jord mødtes og lappede over hinanden. Jesus er det nye tempel, hvor himmel og jord mødes. Men det er vel at mærke en Jesus med et kors, der er det nye tempel. Gennem korset viser Jesus, at Guds Rige manifesterer sig i kærlighed - "not with the love of power but with the power of love" (s. 239).

Med andre ord fortolker Guds Rige og korset indbyrdes hinanden. Det har betydning for vor forståelse af korset, og det har betydning for vor forståelse af Guds Rige.

I den afsluttende fjerde del sætter TW sin tolkning af Guds Rige og korset i relation til formuleringerne i Apostolicum. Han afviser en "ortodoks" læsning, hvor alt er centreret om skabelse, synd og frelse. TW giver et andet eksempel på en læsning af Apostolicum, hvor de bibelske temaer om Gud som Israels Gud, Israels historie, Guds Rige og bekendelsen af Jesu sejr over magterne tages alvorligt, hvor Jesu opstandelse er forstået som begyndelsen på et nyt skaberværk, hvor "himlen" er jordens "kontrolrum" (s. 269). Eller sagt på en anden måde: "In Jesus, the living God has become king of the whole world" (s. 276).

Så vidt TW. Det er en spændende bog, TW har skrevet. Hans sprog er blomstrende og næsten poetisk. Han leger med sproget og formulerer sig ofte rammende og tankevækkende. Men den ordrige stil resulterer i mange (irriterende) gentagelser. Den mundtlige stil viser sig tillige i et hav af parenteser og tankestreger, hvor TW ind-

skyder den ene sidetanke efter den anden. Efter mit gemyt er en sådan mundtlig stil generende for læsningen af fremstillingen.

TW er en original og inspirerende forfatter. Han er ikke analytikeren, der koncentrerer sig om detaljerne, men hans ærinde er at give et helhedssyn på evangelierne; det er ikke en bog om detaljer, men om de overordnede linier. For mig at se er det især fortjenstfuldt, at TW i så høj grad fortolker NT i lyset af GT. Igen og igen fremdrages GT-tekster til forklaring af NT-teksternes indhold. Det er ifølge TW Israels Gud, der i Jesus bliver vender tilbage til sit folk og bliver konge. Det er ikke muligt at forstå evangeliernes skildringer af Jesus, hvis vi ignorerer, hvad GT fortæller os om Gud og om Israel.

Han skærer tingene ud i pap og trækker fronterne op. Jeg synes, at han er unødigt kritisk over for vestlig reformatorisk tradition og evangelikal kristendomsforståelse. Der bliver hele tiden sagt noget mellem linierne. TW har noget i klemme, og han reagerer med en polemisk stil, som efter min opfattelse skæmmer fremstillingen. I det hele taget er han en alt-eller-intet-person: "we have all forgotten what the four gospels are about" (ix); "we have all misunderstood

the gospels" (s. 273). Enten er man enig med TW, eller også har man ikke forstået noget som helst. TW har fundet en mangel i den vestlige kristendom, og dette forfølger han konsekvent. Der er ikke mange, der har set lyset, men TW har!

TW reserverer sig med kraft over for en reformatorisk to-regimente-lære. Det er på det punkt, at det er mest vanskeligt for mig at slå følge med TW. Han ser sin lære om Guds Rige som et udtryk for en politisk teologi, og han ynder at tale om teokrati, selvom det er vanskeligt at få et klart greb om, hvad han mener dermed. For mig at se sondrer TW ikke i tilstrækkelig grad mellem Guds Rige og Guds vilje. Guds Rige manifesterer sig, hvor syndernes forladelse og forløsningen er til stede, hvorimod Guds vilje sætter sig igennem i skaberværket, når kærligheden og godheden sejrer over ondskaben. Denne sondring mellem skabelse og genløsning savner man hos TW.

Men kritikken af TW skal ikke være det sidste ord. Jeg har lært meget af TW. Han sætter refleksionen i gang til modsigelse og indsigt, men først og fremmest til inspiration og bifald, men naturligvis ikke til knæfald.